

به نام خدا

آسیب‌شناسی نظام حقوق مالکیت فکری ایران: پیشنهادات سیاستی

پدیدآور: نان:

وحید بزرگی

و همکاران



موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

تهران ۱۳۹۸

سرشناسه	بزرگی، وحید، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	آسیب‌شناسی نظام حقوق مالکیت فکری ایران: پیشنهادات سیاستی/مجری وحید بزرگی.
مشخصات نشر	تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۶۵۶ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۶۸-۷۶۱-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۶۱۷-۶۳۲.
موضوع	مالکیت معنوی -- ایران
موضوع	Intellectual property -- Iran
موضوع	حق مولف -- ایران
موضوع	Copyright -- Iran
رده بندی کنگره	KMH۱۱۵۵
رده بندی دس	۵۵۰.۴۸/۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی	۵۸۳۰۱۸۱



موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

آسیب‌شناسی نظام مالکیت فکری ایران: پیشنهادات سیاستی

پدیدآور: وحید بزرگی

ناظر: میرهاد سیدی

همکاران: امیر هوشنگ فتحی‌زاده، وحید کریمی، فاطمه حارکشی، محمداصادق فتحی‌زاده،

زهرا شاگری، امیر هاشمی، فرهاد خیری، فروغ مزین و امیر روز دینی

صفحه‌آرایی: سولماز دمندانی / طراح جلد: پانته‌را

چاپ اول: ۱۳۹۸ / شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۱۱۲,۰۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

۹۷۸-۹۶۴-۴۶۸-۷۶۱-۷

تهران، خیابان کارگر شمالی، بالاتر از بلوار کشاورز، شماره ۱۲۰۴

۰۲۱ ۶۶ ۹۳ ۹۳ ۲۹

www.itsr.ir

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
فصل اول: ارتباط حقوق مالکیت فکری با توسعه، تجارت، نوآوری و انتقال فناوری.....	۱۳
۱-۱- مقدمه.....	۱۳
۲-۱- آثار درون زاد.....	۱۵
۳-۱- آثار برون زاد.....	۳۰
۴-۱- جمع بندی.....	۶۹
فصل دوم: استانداردهای متداول برای حمایت از حقوق مالکیت فکری در سطح بین المللی.....	۷۳
۱-۲- سابقه تلاش های بین المللی برای حمایت از حقوق مالکیت فکری: از سازمان جهانی مالکیت فکری تا سازمان جهانی تجارت.....	۷۳
۲-۲- موافقت نامه تریپس.....	۹۰
۲-۲-۱- مقررات عمومی و اصول اساسی.....	۹۰
۲-۲-۲- استانداردهای مربوط به قابلیت دسترسی، حوزه شمول و کارایی حقوق مالکیت فکری.....	۱۰۲
۱-۲-۲-۱- حق نسخه برداری و حقوق مرتبط با جانی.....	۱۰۲
۲-۲-۲-۲- علائم تجاری.....	۱۲۶
۳-۲-۲-۲- نشانه ها یا علائم جغرافیایی.....	۱۳۹
۴-۲-۲-۲- طرح های صنعتی.....	۱۴۶
۵-۲-۲-۲- حق اختراع.....	۱۵۱
۴-۲-۲-۲- طرح های ساخت مدارهای یکپارچه.....	۱۷۱
۷-۲-۲-۲- حفاظت از اطلاعات افشاشده.....	۱۷۸
۸-۲-۲-۲- کنترل رویه های ضد رقابتی در قراردادهای اعطای لیسانس.....	۱۸۲
۹-۲-۲-۲- سایر مقوله ها: نام تجاری.....	۱۸۴
۳-۲-۲- اجرای حقوق مالکیت فکری.....	۱۸۵
۱-۳-۲-۲- تعهدات کلی.....	۱۸۶

۱۸۹	۲-۳-۲-۲- رویه‌ها و وسایل جبران خسارت حقوقی و اداری
۱۹۴	۳-۳-۲-۲- اقدامات موقتی (تأمینی)
۱۹۶	۴-۳-۲-۲- الزامات خاص مربوط به اقدامات مروری
۲۰۳	۵-۳-۲-۲- آیین دادرسی کیفری
۲۰۳	۴-۲-۲- مقررات دیگر
۲۱۰	۳-۲- جمع‌بندی

فصل سوم: مطالعه کشورهای منتخب ۲۱۳

۲۱۳	۱-۳- تحول رژیم حقوق مالکیت فکری در کشورهای منتخب
۲۱۳	۱-۱-۳- هند
۲۲۷	۱-۱-۳- کره جنوبی
۲۳۸	۱-۱-۳- چین
۲۵۱	۲-۳- ساختار نهادی کشورهای منتخب در زمینه حقوق مالکیت فکری
۲۵۱	۱-۲-۳- نظام حقوق مالکیت فکری هند
۲۵۱	۱-۲-۳- قوانین ملی
۲۵۴	۲-۱-۲-۳- قوانین بین‌المللی
۲۵۵	۳-۱-۲-۳- مدیریت حقوق مالکیت فکری در هند
۲۵۷	۴-۱-۲-۳- حمایت از دانش سنتی
۲۶۰	۵-۱-۲-۳- نظام قضایی هند
۲۶۰	۶-۱-۲-۳- چالش‌های حقوق مالکیت فکری
۲۶۱	۷-۱-۲-۳- نتیجه‌گیری
۲۶۲	۲-۲-۳- نظام حقوق مالکیت فکری آمریکا
۲۶۳	۱-۲-۲-۳- قوانین ملی
۲۶۸	۲-۲-۲-۳- قوانین و معاهدات بین‌المللی
۲۷۰	۳-۲-۲-۳- مدیریت مالکیت فکری در ایالات متحده آمریکا
۲۷۲	۴-۲-۲-۳- نظام قضایی آمریکا در حوزه حقوق مالکیت فکری
۲۷۳	۵-۲-۲-۳- چالش‌های حقوق مالکیت فکری در ایالات متحده
۲۷۴	۶-۲-۲-۳- نتیجه‌گیری
۲۷۵	۳-۲-۳- نظام حقوق مالکیت فکری چین
۲۷۶	۱-۳-۲-۳- الزامات قانونی حمایت از حقوق مالکیت فکری در چین
۲۸۱	۲-۳-۲-۳- نهادهای متولی ثبت و ضبط و حمایت از حقوق مالکیت فکری در چین
۲۹۴	۳-۳-۲-۳- ضمانت اجرای قوانین حمایت از حقوق مالکیت فکری در چین
۲۹۸	۴-۳-۲-۳- نتیجه‌گیری
۳۰۰	۴-۲-۳- نظام حقوق مالکیت فکری ژاپن

۳۰۰	۱-۴-۲-۳- قوانین داخلی
۳۰۰	۲-۴-۲-۳- قوانین بین‌المللی
۳۰۱	۳-۴-۲-۳- مدیریت حقوق مالکیت فکری
۳۱۱	۴-۴-۲-۳- چالش‌های حقوق مالکیت فکری در ژاپن
۳۱۲	۵-۴-۲-۳- راهبرد مالکیت فکری ژاپن در سال ۲۰۱۶
۳۱۳	۶-۴-۲-۳- نظام قضایی حقوق مالکیت فکری در ژاپن
۳۱۴	۷-۴-۲-۳- نتیجه‌گیری
۳۱۴	۵-۲-۳- نظام حقوق مالکیت فکری انگلستان
۳۱۵	۱-۵-۲-۳- قوانین ملی
۳۲۰	۲-۵-۲-۳- قوانین و مقررات بین‌المللی
۳۲۱	۳-۵-۲-۳- مدیریت حقوق مالکیت فکری در انگلستان
۳۲۳	۴-۵-۲-۳- قضای انگلستان در حوزه حقوق مالکیت فکری
۳۲۴	۵-۵-۲-۳- نتیجه‌گیری
۳۲۵	۳-۳- جمع‌بندی

فصل چهارم: آسیب‌شناسی رژیم حقوق مالکیت فکری ایران ۳۳۱

۳۳۱	۱-۴- مقدمه
۳۳۲	۲-۴- بررسی قوانین و مقررات ایران در زمینه حقوق مالکیت فکری
۳۳۲	۱-۲-۴- مفاد عمومی و اصول اساسی
۳۳۵	۲-۲-۴- استانداردهای مربوط به قابلیت دسترسی، حوزه شمول و کاربرد حقوق مالکیت فکری
۳۳۵	۱-۲-۲-۴- حق نسخه‌برداری و حقوق مرتبط
۳۳۲	۲-۲-۲-۴- علائم تجاری
۳۳۷	۳-۲-۲-۴- نشانه‌ها یا علائم جغرافیایی
۳۵۰	۴-۲-۲-۴- طرح‌های صنعتی
۳۵۲	۵-۲-۲-۴- حق اختراع
۳۵۹	۶-۲-۲-۴- حمایت از گونه‌های گیاهی
۳۶۱	۷-۲-۲-۴- طرح‌های ساخت مدارهای یکپارچه
۳۶۱	۸-۲-۲-۴- حفاظت از اطلاعات افشاشده، از جمله اسرار تجاری و اطلاعات مربوط به آزمایش
۳۶۲	۹-۲-۲-۴- کنترل رویه‌های ضد رقابتی در قراردادهای اعطای لیسانس
۳۶۸	۱۰-۲-۲-۴- سایر مقوله‌ها؛ نام تجاری
۳۶۹	۳-۲-۴- اجرای حقوق مالکیت فکری
۳۶۹	۱-۳-۲-۴- تعهدات کلی
۳۷۱	۲-۳-۲-۴- رویه‌ها و وسایل جبران خسارت حقوقی و اداری
۳۸۴	۳-۳-۲-۴- اقدامات موقتی (تأمینی)
۳۸۷	۴-۳-۲-۴- اقدامات مرزی

۳۹۲	۴-۲-۵- رویه‌ها و وسایل جبران کیفری
۴۰۰	۴-۲-۴- مقررات دیگر
۴۰۱	۳-۴- بررسی ساختار نهادی ایران در زمینه حقوق مالکیت فکری
۴۰۱	۴-۳-۱- مقدمه
۴۰۲	۴-۳-۲- سازمان‌های مسئول مالکیت فکری
۴۰۳	۴-۳-۳- مرجع قضایی خاص
۴۰۴	۴-۳-۴- شورای سیاست‌گذاری ملی و هماهنگی دستگاه‌های اجرایی در زمینه مالکیت معنوی
۴۰۵	۴-۳-۵- موافقان ایجاد سازمان واحد
۴۰۶	۴-۳-۶- مخالفان ایجاد سازمان واحد
۴۰۷	۴-۳-۷- ارزیابی وضعیت موجود
۴۰۹	۴-۴- بررسی سه بخش خاص: دارو، حق نسخه‌برداری (کیی‌رایت)، و گونه‌های گیاهی
۴۰۹	۴-۲- دارو
۴۰۹	۴-۱-۴-۱- مقدمه
۴۱۱	۴-۱-۴-۲- وجه تسمیه صنعت داروسازی در موضوع حق اختراع با دیگر صنایع
۴۱۲	۴-۱-۴-۳- رافقت نامه، بررسی و حق اختراع داروها
۴۱۳	۴-۱-۴-۴- مقدمه، حق اختراع با آند شمار بازار در بازار دارو
۴۱۵	۴-۱-۴-۵- بررسی اثر حمایت یا انعطافی موافقت‌نامه تریپس مرتبط با بازار دارو
۴۱۸	۴-۱-۴-۶- مجوزهای اجباری و وادات رایزی
۴۲۰	۴-۱-۴-۷- ثبت اختراعات دارو، به واسطه قانون جای ایران
۴۲۱	۴-۱-۴-۸- مجوزهای اجباری در قانون ثبت اختراعات ایران
۴۲۲	۴-۱-۴-۹- شرایط فراتر از موافقت‌نامه تریپس و تأثیر آن به دسترسی به داروها
۴۲۴	۴-۱-۴-۱۰- تجربه و اقدامات کشورهای در حال توسعه
۴۲۲	۴-۱-۴-۱۱- مروری بر وضعیت بازار دارویی ایران
۴۴۰	۴-۱-۴-۱۲- بررسی چالش‌های احتمالی پیش روی بخش دارویی کشور
۴۴۲	۴-۱-۴-۱۳- چه عواملی می‌توانند از نگرانی‌ها بکاهند؟
۴۴۸	۴-۲-۴- حق نسخه‌برداری (کیی‌رایت)
۴۴۸	۴-۲-۴-۱- مقدمه
۴۵۰	۴-۲-۴-۲- مطالعه تجربه کشورهای منتخب در حوزه حق نسخه‌برداری
۴۹۶	۴-۲-۴-۳- بررسی وضعیت حق نسخه‌برداری در ایران
۵۱۰	۴-۳-۴- گونه‌های گیاهی
۵۱۰	۴-۳-۴-۱- مقدمه
۵۱۱	۴-۳-۴-۲- استانداردها و نظام‌های بین‌المللی متداول برای حمایت از حقوق مالکیت فکری در زمینه
۵۳۵	۴-۳-۴-۳- تفاوت‌های نظام حمایتی کنوانسیون با نظام حمایتی ثبت اختراع
۵۳۷	۴-۳-۴-۴- بررسی تطبیقی مقررات ثبت ارقام گیاهی ایران در مقایسه با قواعد کنوانسیون حمایت از

۵۵۲	۵-۳-۲-۵- آثار احقاق ایران به اتحادیه حمایت از ارقام جدید گیاهی
۵۵۵	۵-۴-۵- چالش‌های رویاروی ایران
۵۵۵	۵-۴-۱- کمبودها و مغایرت‌های قانونی ایران
۵۵۷	۵-۴-۱-۱- مفاد عمومی و اصول اساسی
۵۵۷	۵-۴-۱-۲- استانداردهای مربوط به قابلیت دسترسی، حوزه شمول و کاربرد حقوق مالکیت فکری
۵۷۰	۵-۴-۱-۳- اجرای حقوق مالکیت فکری
۵۷۰	۵-۴-۱-۴- مقررات دیگر
۵۷۲	۵-۴-۳- چالش‌های نهادی نظام حقوق مالکیت فکری ایران
۵۷۲	۵-۴-۱-۲-۵- عدم وجود مدیریت واحد
۵۷۳	۵-۴-۱-۲-۵-۱- عدم وجود بسترسازی‌های اولیه
۵۷۳	۵-۴-۱-۲-۵-۲- عدم همخوانی سیاست‌های عالی کشور
۵۷۴	۵-۴-۱-۲-۵-۴- عدم وجود ظرفیت‌های سیاست‌گذاری در سازمان ثبت اسناد
۵۷۵	۵-۴-۳-۵- چالش‌های بخش خاص: دارو، حق نسخه‌برداری (کپی‌رایت)، و گونه‌های گیاهی
۵۷۵	۵-۴-۱-۳-۵-۴- رویه‌ها با علایم جغرافیایی
۵۷۶	۵-۴-۱-۳-۵-۴- حق نسخه‌برداری و حقوق مرتبط با جانی
۵۸۲	۵-۴-۱-۳-۵-۴- گونه‌های گیاهی
۵۸۳	جمع‌بندی: پیشنهاد‌های اصلاحی و سیاستی
۵۸۳	۱-۵- سیاست‌های کلی در مورد حقوق مالکیت فکری با رویکردی توسعه‌گرا
۵۹۱	۲-۵- اصلاحات پیشنهادی در مورد کمبودها و نارسایی‌های قانونی
۵۹۳	۱-۲-۵- مفاد عمومی و اصول اساسی
۵۹۳	۲-۲-۵- استانداردهای مربوط به قابلیت دسترسی، حوزه شمول و کاربرد حقوق مالکیت فکری
۵۹۳	۲-۲-۵-۱- حق نسخه‌برداری و حقوق مرتبط با جانی
۵۹۷	۲-۲-۵-۲- علایم تجاری
۶۰۰	۲-۲-۵-۳- نشانه‌ها با علایم جغرافیایی
۶۰۰	۲-۲-۵-۴- طرح‌های صنعتی
۶۰۱	۲-۲-۵-۵- حق اختراع
۶۰۴	۲-۲-۵-۶- حمایت از گونه‌های گیاهی
۶۰۴	۲-۲-۵-۷- طرح‌های ساخت مدارهای یکپارچه
۶۰۵	۲-۲-۵-۸- حفاظت از اطلاعات افشانشده
۶۰۵	۲-۲-۵-۹- کنترل رویه‌های ضد رقابتی در قراردادهای اعطای لیسانس
۶۰۵	۲-۲-۵-۱۰- سایر مفوه‌ها: نام تجاری
۶۰۵	۲-۲-۵-۳- اجرای حقوق مالکیت فکری
۶۰۶	۲-۲-۵-۴- مقررات دیگر

- ۳-۵- اصلاحات پیشنهادی برای بهبود ساختار نهادی کشور در زمینه حقوق مالکیت فکری ۶۰۶
- ۴-۵- اصلاحات پیشنهادی در مورد سه بخش خاص: دارو، حق نسخه‌برداری (کی‌رایت) و ۶۰۹
- ۴-۵-۱- دارو ۶۰۹
- ۴-۵-۲- حق نسخه‌برداری (کی‌رایت) ۶۱۱
- ۴-۵-۳- گونه‌های گیاهی ۶۱۱

منابع ۶۱۳

پیوست: بررسی تحلیلی و مقایسه‌ای اسناد الحاق کشورها به سازمان جهانی تجارت در زمینه

حقوق مالکیت فکری ۶۲۹

- ۱-۷- ریشترها و پاسخ‌ها ۶۳۰
- ۱-۷-۱- کلیات ۶۳۰
- ۱-۷-۲- استانداردهای ماری حمایت از حقوق مالکیت فکری ۶۳۲
- ۱-۷-۳- حق نسخه‌برداری و حقوق جانبی آن ۶۳۲
- ۱-۷-۲-۱- علائم تجاری ۶۳۴
- ۱-۷-۲-۲- علائم جغرافیایی ۶۳۶
- ۱-۷-۴- طرح‌های صنعتی ۶۳۶
- ۱-۷-۵- حق اختراع ۶۳۷
- ۱-۷-۶- طرح‌های ساخت مدارهای یکپارچه ۶۳۹
- ۱-۷-۷- حفاظت از اطلاعات افشاشده یا در معرض تجارت ۶۳۹
- ۱-۷-۸- کنترل رویه‌های ضدرقابتی یا غیرمنصفانه ۶۴۰
- ۱-۷-۹- سایر موارد ۶۴۱
- ۱-۷-۳- تدابیر مربوط به اجرا و کنترل سوءاستفاده از حقوق مالکیت فکری ۶۴۰
- ۲-۷- تعهدات مذکور در گزارش‌های گروه‌های کاری و پروتکل‌های مذاکره ۶۴۲
- ۳-۷- جمع‌بندی: برخی پرسش‌های محتمل از ایران ۶۴۷

مقدمه

حقوق مالکیت فکری در معنای وسیع کلمه عبارت است از حقوق ناشی از آفرینش‌ها و خلاقیت‌های فکری در زمینه‌های علمی، صنعتی، ادبی و هنری. حقوق مالکیت فکری معمولاً به دو دسته تقسیم می‌شود: ۱- حقوق مالکیت صنعتی^۱ ۲- حقوق مالکیت ادبی و هنری^۲. حقوق مالکیت صنعتی را هم می‌توان به دو بخش عمده تقسیم کرد: ۱- حقوق مربوط به علائم مثل علائم تجاری و علائم جغرافیایی^۳ که در صورت حفظ شکل متمایز آن‌ها می‌توانند تا مدتی نامحدود مورد حمایت قرار گیرند. ۲- حقوق مربوط به اختراع و طراحی صنعتی که شامل اختراعات طرح‌های صنعتی^۴ و اسرار تجاری می‌شود و مدت حمایت از آن‌ها معمولاً محدود است. حقوق مالکیت ادبی و هنری هم معمولاً به دو بخش زیر تقسیم می‌شود: ۱- کپی‌رایت^۵ که از نظر لغوی به معنای حق نسخه‌برداری یا حق مؤلف است و از نظر اصطلاحی به حقوق پدیدآورندگان آثار ادبی و هنری و علمی اطلاق می‌شود که می‌تواند طیف گسترده‌ای از آثار مکتوب^۶ آثار سمعی-بصری و آثار تجسمی و صنایع دستی و نقشه‌قالی و گلیم و نرم‌افزارهای رایانه‌ای را دربرگیرد. ۲- حقوق جانبی^۶ که شامل حقوق اجراکنندگان، تولیدکنندگان آثار صوتی و سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی می‌شود.^۷

1. industrial property

2. literary and artistic property

3. geographical indications

4. industrial designs

5. copyright

6. related or neighboring rights

۷. برای تعریف حقوق مالکیت فکری، از جمله، نک:

ITC/CS 1999, p. 238 and WIPO 2001, ch. 1

برای مطالعه ترجمه فارسی جاپ قبلی کتاب اول، نک: مرکز تجارت بین‌الملل و دبیرخانه مشترک‌المنافع ۱۳۷۵.